

gove teorije na tem mestu skušava pojasniti, kako pride do prehodov v mišljenju in delovanju, torej tudi pri učenju in pridobivanju znanja. Ti prehodi so točke preloma in razlikovanja med strukturno različnimi nivoji zmožnosti učenja (pričajo o odsluženosti oz. nujnosti razveljavitve starih mentalnih shem in vzpostavitve novih) strukturnih predstav o svetu, pri čemer so zarezne med mitskim, religiozno-metafizičnim in modernim načinom mišljenja vidne, razpoznavne, če analiziramo spremembe v sistemih osnovnih pojmov pri posameznem načinu mišljenja. Z vsakim prehodom oz. korakom in spremembo se, tudi če opazujemo proces učenja vsebinsko, kategorialno razvrednotijo presežene stopnje interpretacije realnosti. Ne ta ne ona vrsta osnove, iz katere izhajamo, ne proizvaža več tistega – vsebin in pomenov – kar hočemo povedati. Takšno razvrednotenje pojasnjevalnih in upravičevalnih potencialov celotnega izročila oz. tradicije nastaja v vseh prehodih od ene k drugi stopnji kognitivnega razvoja. Gaston Bachelard (1972/1998) v zvezi s tem govori o epistemičnem prelomu, Thomas S. Kuhn (1962/1998) pa o znanstveni revoluciji.

Neformalno izobraževanje: kooperativnost in vzajemno učinkovanje subjektivacije in objektivacije

V Piagetovi zastavitvi se pogoji učenja oz. interni kriteriji veljavnosti trditev postopoma spoznavno spreminjajo in postajajo dispozicije za:

- a) nastanek objektiviranega mišljenja (predmetnega mišljenja),
- b) razvoj moralno-praktičnih sposobnosti izražanja,
- c) razvoj estetsko-praktičnih sposobnosti izražanja.

Iz navedenega pa izhaja Piagetova definicija kognitivnega razvoja:

»Kognitivni razvoj se v strogem pomenu besede nanaša na strukturo mišljenja in delovanja, ki je v stalnem aktivnem soočenju z zunanjo realnostjo in se pridobiva v konstruktivnih pristopih k področju objektivnega sveta.«

(Piaget, 1973: 179)¹¹

Takšna definicija kognitivnega razvoja, ki jo v sodobnem času podpira vrsta dognanj kritične pedagogike s svojim vztrajanjem na dvojni raziskovalni in pedagoški logiki – na neločljivosti *praktičnega-empiričnega* (zvezanega s sprotno refleksijo) in *teoretskega* (delujočega zoper abstraktne reifikacije), je hkratna: a) konceptualizacija razvoja učenja oz. predstava o svetu; b) konceptualizacija različnih razsežnosti razumevanja sveta oz. procesa racionalizacije (cf. Kramberger in Rotar, 2006). Ta razvoj

¹¹ To definicijo so v svojih delih upoštevali tudi: J. H. Flavell, *The Developmental Psychology of Jean Piaget*, London: Van Nostrand, 1963; H. G. Furth, *Piaget and Knowledge. Theoretical Foundations*, Chicago: University of Chicago Press, 1969; B. Kaplan, Meditation on Genesis. *Human Development*, 10/2, 1967: 65–87.